

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
EVGENI TANCHEV
της 11ης Απριλίου 2019¹

Υπόθεση C-208/18

Jana Petruchová
κατά
FIBO Group Holdings Limited

[αίτηση του Nejvyšší soud
(Ανωτάτου Δικαστηρίου, Τσεχική Δημοκρατία)
για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως]

«Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΕ) 1215/2012 – Διεθνής δικαιοδοσία σε συμβάσεις καταναλωτών – “Καταναλωτής” – Φυσικό πρόσωπο το οποίο πραγματοποιεί εμπορικές συναλλαγές στη διεθνή αγορά συναλλάγματος μέσω χρηματιστηριακής εταιρίας – Ερμηνεία σύμφωνη με εκείνη της έννοιας του καταναλωτή κατά τον κανονισμό (ΕΚ) 593/2008 – Ιδιώτης πελάτης κατά την έννοια της οδηγίας 2004/39/ΕΚ»

1. Στην υπό κρίση υπόθεση, το Δικαστήριο καλείται να ερμηνεύσει τον όρο «καταναλωτής» κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 (στο εξής: κανονισμός Βρυξέλλες Ια)² στο πλαίσιο συναλλαγών που πραγματοποιούνται στη διεθνή αγορά συναλλάγματος (στο εξής: αγορά FOREX).

2. Κατά παρέκκλιση από τα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 7, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια³, το άρθρο 18, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, ορίζει ότι καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, μπορεί να εναγάγει τον αντισυμβαλλόμενο του όχι μόνον ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχει την κατοικία του αυτός ο αντισυμβαλλόμενος, αλλά και στα δικαστήρια του τόπου κατοικίας του καταναλωτή. Τα άρθρα 17, 18 και 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, τα οποία αποτελούν το τμήμα 4 του κεφαλαίου ΙΙ του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Διεθνής δικαιοδοσία σε συμβάσεις καταναλωτών», αποσκοπούν στη διασφάλιση προσήκουσας προστασίας του καταναλωτή, ο οποίος τεκμαίρεται ότι από οικονομικής απόψεως είναι το ασθενέστερο από τα συμβαλλόμενα μέρη και ότι από νομικής απόψεως έχει μικρότερη πείρα απ’ ό,τι ο επαγγελματίας αντισυμβαλλόμενός του⁴.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2012, L 351, σ. 1).

3 Αποφάσεις της 20ής Ιανουαρίου 2005, Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, σκέψη 34), της 7ης Δεκεμβρίου 2010, Pammer και Hotel Alpenhof (C-585/08 και C-144/09, EU:C:2010:740, σκέψη 53), της 6ης Σεπτεμβρίου 2012, Mühleitner (C-190/11, EU:C:2012:542, σκέψη 26), και της 14ης Μαρτίου 2013, Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, σκέψη 26).

4 Αποφάσεις της 19ης Ιανουαρίου 1993, Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15, σκέψη 18), της 20ής Ιανουαρίου 2005, Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, σκέψη 34), και της 14ης Μαρτίου 2013, Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, σκέψη 33).

3. Το ζήτημα που τίθεται ενώπιον του Δικαστηρίου έγκειται στο κατά πόσον φυσικό πρόσωπο το οποίο πραγματοποιεί εμπορικές συναλλαγές στην αγορά FOREX πρέπει να θεωρείται καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, ή αν, λόγω των γνώσεων και της εμπειρίας που απαιτούνται για την πραγματοποίηση αυτών των εμπορικών συναλλαγών, του περίπλοκου και μη τυποποιημένου χαρακτήρα της επίμαχης συμβάσεως και των πιθανών κινδύνων, το πρόσωπο αυτό δεν μπορεί να θεωρείται καταναλωτής, με αποτέλεσμα να μην εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του προαναφερθέντος τμήματος διατάξεων παροχής προστασίας.

I. Το νομικό πλαίσιο

A. Ο κανονισμός Βρυξέλλες Ια

4. Το άρθρο 17 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια ορίζει τα εξής:

«1. Σε συμβάσεις που ο σκοπός τους μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου που τις καταρτίζει, του καταναλωτή, η διεθνής δικαιοδοσία καθορίζεται από τις διατάξεις του παρόντος τμήματος με την επιφύλαξη του άρθρου 6 και του άρθρου 7, σημείο 5:

- α) όταν πρόκειται για σύμβαση πώλησης αγαθών με τμηματική καταβολή του τιμήματος·
- β) όταν πρόκειται για σύμβαση δανείου με σταδιακή εξόφληση ή παροχής πίστωσης με άλλη μορφή για τη χρηματοδότηση της αγοράς αγαθών· ή
- γ) σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, όταν η σύμβαση έχει συναφθεί με πρόσωπο το οποίο ασκεί εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες στο έδαφος του κράτους μέλους κατοικίας του καταναλωτή ή κατευθύνει με οποιοδήποτε τρόπο τέτοιου είδους δραστηριότητες σε αυτό το κράτος μέλος ή σε διάφορα κράτη, συμπεριλαμβανομένου του εν λόγω κράτους μέλους, και η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο των εν λόγω δραστηριοτήτων.

[...]

3. Το παρόν τμήμα δεν εφαρμόζεται στις συμβάσεις μεταφοράς, πλην των συμβάσεων στο συνολικό τίμημα των οποίων περιλαμβάνεται ο συνδυασμός δαπανών ταξιδιού και καταλύματος.»

B. Ο κανονισμός Ρώμη I

5. Το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) 593/2008 (στο εξής: κανονισμός Ρώμη I)⁵, το οποίο φέρει τον τίτλο «Συμβάσεις καταναλωτών», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 5 και 7, η σύμβαση που συνάπτει φυσικό πρόσωπο για σκοπό που μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική του δραστηριότητα (“ο καταναλωτής”) με άλλο πρόσωπο που ενεργεί στο πλαίσιο της άσκησης της επαγγελματικής του δραστηριότητας (“ο επαγγελματίας”), διέπεται από το δίκαιο της χώρας όπου ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του, εφόσον ο επαγγελματίας:

- α) ασκεί τις εμπορικές ή επαγγελματικές του δραστηριότητες στη χώρα όπου ο καταναλωτής έχει τη συνήθη διαμονή του· ή

⁵ Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη I) (ΕΕ 2008, L 177, σ. 6).

β) με οιοδήποτε μέσο κατευθύνει αυτές τις δραστηριότητές του σε αυτή τη χώρα ή σε διάφορες χώρες μεταξύ των οποίων και η συγκεκριμένη χώρα,

και η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο των εν λόγω δραστηριοτήτων.

2. Παρά την παράγραφο 1, τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να επιλέξουν το εφαρμοστέο δίκαιο σε μια σύμβαση, που πληροί τις απαιτήσεις της παραγράφου 1, σύμφωνα με το άρθρο 3. Η επιλογή αυτή δεν μπορεί, ωστόσο, να έχει ως αποτέλεσμα να στερήσει τον καταναλωτή από την προστασία που του εξασφαλίζουν οι διατάξεις από τις οποίες δεν μπορεί να γίνει παρέκκλιση με συμφωνία, σύμφωνα με το δίκαιο που θα ήταν εφαρμοστέο βάσει της παραγράφου 1 ελλείψει επιλογής.

[...]

4. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν εφαρμόζονται:

[...]

δ) στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνιστούν χρηματοπιστωτικά μέσα και στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απαρτίζουν τους όρους και προϋποθέσεις που διέπουν την έκδοση ή προσφορά στο κοινό και τις δημόσιες προσφορές εξαγοράς κινητών αξιών καθώς και την κτήση και εξόφληση μεριδίων των οργανισμών συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες, στον βαθμό που οι δραστηριότητες αυτές δεν αποτελούν παροχή χρηματοπιστωτικής υπηρεσίας·

[...]».

Γ. Η οδηγία 2004/39

6. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/39/ΕΚ⁶ ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

10) “πελάτης”: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο στο οποίο μια επιχείρηση επενδύσεων παρέχει επενδυτικές ή/και παρεπόμενες υπηρεσίες,

11) “επαγγελματίας πελάτης”: πελάτης που πληροί τα κριτήρια και τις διαδικασίες που ορίζονται στο παράρτημα ΙΙ,

12) “ιδιώτης πελάτης”: κάθε πελάτης που δεν είναι επαγγελματίας πελάτης,

[...]».

⁶ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2004, L 145, σ. 1).

II. Πραγματικά περιστατικά, διαδικασία της κύριας δίκης και προδικαστικό ερώτημα

7. Στις 2 Οκτωβρίου 2014, η Jana Petruchová, η οποία κατοικεί στην Οστράβα (Τσεχική Δημοκρατία), και η FIBO Group Holdings Ltd (στο εξής: «FIBO»), χρηματοπιστηριακή εταιρία με έδρα τη Λεμεσό (Δημοκρατία της Κύπρου), συνήψαν σύμβαση υπό τον τίτλο «Επιχειρηματικοί όροι» (στο εξής: σύμβαση-πλαίσιο). Σκοπός της συμβάσεως-πλαίσιου ήταν να αποκτήσει η J. Petruchová τη δυνατότητα πραγματοποιήσεως συναλλαγών στην αγορά FOREX, δίνοντας εντολές για αγοραπωλησίες βασικού νομίσματος, τις οποίες η FIBO πραγματοποιούσε μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας συναλλαγών της. Προς τούτο, η σύμβαση-πλαίσιο προέβλεπε την κατάρτιση των αποκαλούμενων μεμονωμένων συμβάσεων επί διαφοράς μεταξύ της J. Petruchová και της FIBO.

8. Οι συμβάσεις επί διαφοράς (στο εξής: συμβάσεις CfD) αποτελούν χρηματοπιστωτικά μέσα, αντικείμενο των οποίων είναι η αγορά, και εν συνεχεία η πώληση, του βασικού νομίσματος (εν προκειμένω, δολαρίων Ηνωμένων Πολιτειών, στο εξής: USD) και η αποκομιδή κέρδους από τη διαφορά μεταξύ της ισχύουσας ισοτιμίας κατά την αγορά και την πώληση του βασικού νομίσματος, αντιστοίχως, ως προς το νόμισμα αναφοράς (το οποίο, εν προκειμένω, είναι τα ιαπωνικά γιεν, στο εξής: JPY). Μολονότι στο πλαίσιο της αγοράς FOREX είναι δυνατή η πραγματοποίηση εμπορικών συναλλαγών με ίδια κεφάλαια, εντούτοις, η J. Petruchová επωφελείτο της δυνατότητας να πραγματοποιεί αγοραπωλησίες των λεγόμενων «μεριδίων», όπου κάθε μερίδιο ανέρχεται σε 100 000 δολάρια, κάνοντας χρήση της αποκαλούμενης «λειτουργίας μοχλεύσεως». Τούτο, της παρείχε τη δυνατότητα να συναλλάσσεται με περισσότερους οικονομικούς πόρους από αυτούς που πράγματι διέθετε⁷. Κατά την αγορά του βασικού νομίσματος (USD) έναντι του νομίσματος αναφοράς (JPY) στην τρέχουσα ισοτιμία αγοράς, δηλαδή, κατά το «άνοιγμα μιας θέσεως», η FIBO χορηγούσε στην J. Petruchová δάνειο ίσο με το ποσό που απαιτούνταν για την πραγματοποίηση της αγοράς. Κατά το «κλείσιμο της θέσεως», δηλαδή, όταν εκτελούνταν η αντίστροφη διαδικασία με την πώληση των ποσών του βασικού νομίσματος (USD) που είχαν αγορασθεί έναντι του νομίσματος αναφοράς (JPY) στην τρέχουσα ισοτιμία πώλησεως, η J. Petruchová αποπλήρωνε το δάνειο στη FIBO.

9. Η ρήτρα 30 της συμβάσεως-πλαίσιου προέβλεπε ότι για οποιαδήποτε διαφορά η οποία θα ανέκυπτε ενδεχομένως μεταξύ των αντισυμβαλλομένων, διεθνή δικαιοδοσία θα είχαν τα κυπριακά δικαστήρια.

10. Στις 3 Οκτωβρίου 2014, η J. Petruchová κατάρτισε μια σύμβαση CfD με τη FIBO (στο εξής: επίμαχη σύμβαση CfD). Στις 15:30:00 έδωσε την εντολή αγοράς 35 μεριδίων με συναλλαγματική ισοτιμία USD/JPY 109.0000. Το σύστημα εμπορικών συναλλαγών την ενημέρωσε πάραυτα ότι η τρέχουσα ισοτιμία USD/JPY είχε διαμορφωθεί σε 109.0500. Η J. Petruchová αποδέχθηκε το γεγονός και επιβεβαίωσε την εντολή αγοράς.

11. Ωστόσο, στο σύστημα εμπορικών συναλλαγών της FIBO είχαν δημιουργηθεί μεγάλοι κατάλογοι εκκρεμών εντολών λόγω της αλματώδους αυξήσεως της ισοτιμίας του δολαρίου έναντι των νομισμάτων αναφοράς, κατόπιν της δημοσιοποιήσεως πληροφοριών σχετικά με τη θετική τάση των δεικτών ανεργίας στον μη αγροτικό τομέα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Κατά συνέπεια, το ζητηθέν ποσό των 3 500 000 δολαρίων αγοράστηκε στις 15:30:16, και όχι στις 15:30:00, με τη συναλλαγματική ισοτιμία USD/JPY να είναι 109.4000, με αποτέλεσμα η τιμή αγοράς των ιαπωνικών γιεν να ανέρχεται στα 382 900 000.

⁷ Η J. Petruchová όφειλε απλώς να διαθέτει το λεγόμενο «περιθώριο» ώστε να εγγυάται την εκ μέρους της δυνατότητα καλύψεως της ενδεχόμενης ζημίας.

12. Στις 15:48:11 της ίδιας ημέρα, η J. Petruchová έκλεισε τη θέση της, δίδοντας στη FIBO εντολή πωλήσεως του ποσού των 3 500 000 δολαρίων που είχε αγορασθεί. Η συναλλαγματική ισοτιμία πωλήσεως USD/JPY είχε διαμορφωθεί στο 109.5600, με αποτέλεσμα η τιμή πωλήσεως να ανέρχεται στα 383 460 000 γιέν. Η J. Petruchová αποπλήρωσε το δάνειο που της είχε χορηγηθεί από τη FIBO, το οποίο ανερχόταν στο ποσό των 382 900 000 γιέν. Ως εκ τούτου, από αυτήν την οικονομική συναλλαγή, η J. Petruchová αποκόμισε ακαθάριστο κέρδος ύψους 560 000 γιέν, τα οποία αποτιμώνται σε 4 081,33 δολάρια.

13. Αν η εντολή της J. Petruchová για την αγορά του νομίσματος αναφοράς είχε εκτελεστεί κατά τον χρόνο που δόθηκε, και όχι με καθυστέρηση 16 δευτερολέπτων, η ίδια θα είχε αποκομίσει κέρδος 1 785 000 γιέν, τα οποία αποτιμώνται σε 13 009,23 δολάρια, και, επομένως, το κέρδος της θα ήταν τριπλάσιο.

14. Κατόπιν τούτων, στις 12 Οκτωβρίου 2015, η J. Petruchová άσκησε αγωγή ενώπιον του Krajský soud v Ostravě (δικαστηρίου περιφέρειας Οστράβας, Τσεχική Δημοκρατία), με αντικείμενο τον αδικαιολόγητο πλουτισμό της FIBO.

15. Το Krajský soud v Ostravě (δικαστήριο περιφέρειας Οστράβας) κατάργησε τη δίκη για τον λόγο ότι στερείτο διεθνούς δικαιοδοσίας. Σύμφωνα με το Krajský soud v Ostravě (δικαστήριο περιφέρειας Οστράβας), η J. Petruchová δεν μπορούσε να θεωρηθεί καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, δεδομένου ότι δεν προέβη στη σύναψη της επίμαχης συμβάσεως CfD προς ικανοποίηση των ιδιωτικών της αναγκών, διέθετε τις γνώσεις και την πείρα που απαιτούνταν για την κατάρτιση συμβάσεων CfD και είχε προειδοποιηθεί ότι οι συμβάσεις CfD δεν αποτελούσαν το κατάλληλο μέσο για «ιδιώτες πελάτες» κατά την έννοια της οδηγίας 2004/39. Εν πάση περιπτώσει, κατά την άποψη του Krajský soud v Ostravě (δικαστηρίου περιφέρειας Οστράβας), το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, πρέπει να ερμηνεύεται κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη Ι, οπότε τα χρηματοπιστωτικά μέσα εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της τελευταίας αυτής διατάξεως. Συνεπώς, η περιλαμβανόμενη στη σύμβαση-πλαίσιο ρήτρα περί διεθνούς δικαιοδοσίας ήταν έγκυρη και, ως εκ τούτου, διεθνή δικαιοδοσία είχαν τα δικαστήρια της Κύπρου και όχι αυτά της Τσεχικής Δημοκρατίας.

16. Η απόφαση του Krajský soud v Ostravě (δικαστηρίου περιφέρειας Οστράβας) επικυρώθηκε κατ' έφεση από το Vrchní soud v Olomouci (εφετείο Olomouc, Τσεχική Δημοκρατία).

17. Η J. Petruchová άσκησε αναίρεση κατ' αυτής της αποφάσεως ενώπιον του Nejvyšší soud (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Τσεχική Δημοκρατία).

18. Το Nejvyšší soud (Ανώτατο Δικαστήριο) εκτιμά ότι τα ιεραρχικώς κατώτερα τσεχικά δικαστήρια έσφαλαν ως προς την ερμηνεία του όρου «καταναλωτής» κατά την έννοια του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Κατά το Nejvyšší soud (Ανώτατο Δικαστήριο), πρώτον, οι ιδιώτες πελάτες κατά την έννοια της οδηγίας 2004/39 δεν είναι, κατ' ανάγκην, καταναλωτές κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Δεύτερον, σύμφωνα με το Nejvyšší soud (Ανώτατο Δικαστήριο), η τελευταία αυτή διάταξη δεν πρέπει να ερμηνεύεται κατά τον ίδιο τρόπο με το άρθρο 6 του κανονισμού Ρώμη Ι, καθόσον η πρώτη διάταξη δεν εξαιρεί ρητώς τα χρηματοπιστωτικά μέσα. Τρίτον, το Nejvyšší soud (Ανώτατο Δικαστήριο) επισημαίνει ότι, κατά τη νομολογία, προκειμένου να καθοριστεί αν ένα πρόσωπο πρέπει να θεωρείται καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια είναι αδιάφορο αν αυτό το πρόσωπο διαθέτει ειδικές γνώσεις και εμπειρία, αν η επίμαχη σύμβαση είναι περίπλοκη ή ασυνήθιστη, αν η σύναψη της συμβάσεως ενέχει κινδύνους και αν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο έχει προειδοποιηθεί για τους κινδύνους αυτούς.

19. Ως εκ τούτου, το Nejvyšší soud (Ανώτατο Δικαστήριο) υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 17, παράγραφος 1, του [κανονισμού Βρυξέλλες Ια] την έννοια ότι πρέπει να χαρακτηρίζεται ως “καταναλωτής” για τους σκοπούς της διάταξης αυτής και πρόσωπο, όπως η αναιρεσείουσα της κύριας δίκης, που πραγματοποιεί εμπορικές συναλλαγές [στην αγορά FOREX], δίδοντας, κατ’ ουσίαν, τις δικές της εντολές, μέσω όμως τρίτου, ο οποίος ασχολείται κατ’ επάγγελμα με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα;»

20. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν η J. Petruchová, η Τσεχική Δημοκρατία, η Δημοκρατία της Πολωνίας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

21. Η J. Petruchová, η FIBO, η Τσεχική Δημοκρατία και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ’ ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη στις 31 Ιανουαρίου 2019.

III. Ανάλυση

22. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο, κατ’ ουσίαν, αν πρόσωπο το οποίο συνάπτει σύμβαση με χρηματιστηριακή εταιρία, δυνάμει της οποίας η τελευταία εκτελεί μεμονωμένες συναλλαγές στην αγορά FOREX σύμφωνα με τις εντολές αγορών και πωλήσεων του πρώτου, πρέπει να θεωρείται καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια.

23. Θα κάνω μια προκαταρκτική παρατήρηση όσον αφορά τη νομική ισχύ της ρήτρας παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας που περιλαμβάνεται στη σύμβαση-πλαίσιο. Ακολουθώντας, πρώτον, θα εξετάσω το μοναδικό κριτήριο που προβλέπεται από το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, για τον χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως καταναλωτή, δηλαδή, το αντικείμενο της συμβάσεως. Δεύτερον, θα εξετάσω αν, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ένα πρόσωπο πρέπει να λογίζεται ως καταναλωτής κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, μπορούν να τύχουν εφαρμογής και άλλα κριτήρια. Τρίτον, θα εξετάσω το ζήτημα αν το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο σύμφωνο με το άρθρο 6 του κανονισμού Ρώμη Ι, το οποίο δεν εφαρμόζεται στα χρηματοπιστωτικά μέσα. Τέταρτον, θα εξετάσω κατά πόσον, προκειμένου να καθοριστεί αν ένα πρόσωπο πρέπει να θεωρείται καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το πρόσωπο αυτό είναι «ιδιώτης πελάτης» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39.

A. Προκαταρκτική παρατήρηση

24. Κατ’ αρχάς, οφείλω να επισημάνω ότι, όπως παρατηρεί το αιτούν δικαστήριο, αν η J. Petruchová θεωρηθεί καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, η ρήτρα 30 της συμβάσεως-πλαισίου δεν έχει νομική ισχύ.

25. Πράγματι, απονέμοντας αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια της Κύπρου, η συγκεκριμένη ρήτρα στερεί από την J. Petruchová το δικαίωμα κατά το άρθρο 18, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια ασκήσεως αγωγής ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο κατοικεί, ήτοι, της Τσεχικής Δημοκρατίας.

26. Κατά το άρθρο 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, «[π]αρέκκλιση από τις διατάξεις του [τμήματος 4 του κεφαλαίου ΙΙ του εν λόγω κανονισμού] είναι δυνατή μόνο με συμφωνία: 1) μεταγενέστερη της γένεσης της διαφοράς, ή 2) που επιτρέπει στον καταναλωτή να προσφύγει και σε άλλα δικαστήρια εκτός από αυτά που προβλέπονται στο παρόν τμήμα, ή 3) που έχει συναφθεί μεταξύ καταναλωτή και αντισυμβαλλομένου με κατοικία ή συνήθη διαμονή, [...] στο ίδιο κράτος μέλος και απονέμει διεθνή δικαιοδοσία στα δικαστήρια αυτού του κράτους μέλους.»

27. Στην υπό κρίση υπόθεση, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, η ρήτρα 30 της συμβάσεως-πλασιού δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 19, σημεία 1, 2 και 3, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια.

28. Πρώτον, η ρήτρα αυτή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 19, σημείο 1, του εν λόγω κανονισμού, διότι η σύμβαση-πλαίσιο καταρτίστηκε στις 2 Οκτωβρίου 2014, δηλαδή πριν η J. Petruchová καταθέσει την αγωγή της ενώπιον του Krajský soud v Ostravě (δικαστηρίου περιφέρειας Οστράβας) στις 12 Οκτωβρίου 2015.

29. Δεύτερον, η ρήτρα 30 της συμβάσεως-πλασιού δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 19, σημείο 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Συγκεκριμένα, κατά την άποψή μου, η συγκεκριμένη διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι η συμφωνία πρέπει να απονέμει διεθνή δικαιοδοσία επί της αγωγής που ασκείται από τον καταναλωτή, η οποία είναι πρόσθετη σε αυτή που προβλέπεται από το άρθρο 18, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού. Οποιαδήποτε άλλη ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 2, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια θα ήταν μη συμβατή με το γράμμα του, το οποίο «επιτρέπει» αλλά δεν «επιβάλλει» στον καταναλωτή να ασκήσει την αγωγή του ενώπιον δικαστηρίων άλλων από αυτά που μνημονεύονται στο άρθρο 18, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού⁸. Στην υπό κρίση υπόθεση, όπως προαναφέρθηκε στο σημείο 25 των παρουσών προτάσεων, η ρήτρα 30 της συμβάσεως-πλασιού στερεί από την J. Petruchová το δικαίωμα να ασκήσει αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων κράτους μέλους που μνημονεύονται στην οικεία διάταξη.

30. Τρίτον, η ρήτρα αυτή δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 19, σημείο 3, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, καθόσον η J. Petruchová και η FIBO δεν έχουν την κατοικία ή την έδρα τους στο ίδιο κράτος μέλος.

31. Επομένως, η ρήτρα 30 της συμβάσεως-πλασιού αντίκειται στο άρθρο 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Συνεπώς, σύμφωνα με το άρθρο 25, παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού, η συγκεκριμένη ρήτρα δεν παράγει έννομα αποτελέσματα.

32. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε στο σημείο 24 των παρουσών προτάσεων, τούτο ισχύει μόνον αν γίνει δεκτό ότι εφαρμοστέο είναι το άρθρο 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, δηλαδή αν η J. Petruchová θεωρηθεί καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο ζητεί οδηγίες σχετικά με τον χαρακτηρισμό της αναιρεσείουσας της κύριας δίκης ως καταναλωτή.

Β. Καταρτίστηκε η σύμβαση για σκοπό ξένο προς την επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου;

33. Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια έχει εφαρμογή στην περίπτωση που πληρούνται τρεις προϋποθέσεις: πρώτον, συμβαλλόμενο μέρος έχει την ιδιότητα του καταναλωτή ο οποίος ενεργεί εντός πλαισίου δυναμένου να θεωρηθεί ξένο προς την επαγγελματική του δραστηριότητα, δεύτερον, η σύμβαση μεταξύ ενός τέτοιου καταναλωτή και ενός επαγγελματία έχει

⁸ Βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 19ης Ιουλίου 2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491, σκέψεις 62 έως 64), και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Mengozzi στην υπόθεση Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:309, σημεία 57 έως 59). Βλ., επίσης, Magnus, U., και Mankowski, P. (επιμ.), «Brussels I bis Regulation – Commentary» σε Otto Schmidt KG Verlag, 2016 (σ. 522 έως 523).

όντως συναφθεί, και, τρίτον, η σύμβαση αυτή ανήκει σε μία από τις κατηγορίες που αναφέρονται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχεία α' έως γ', του εν λόγω κανονισμού. Όλες αυτές οι προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται σωρευτικώς προκειμένου ο καταναλωτής να μπορεί να ασκήσει αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων της χώρας του⁹.

34. Όπως προαναφέρθηκε στο σημείο 22 των παρουσών προτάσεων, το προδικαστικό ερώτημα που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο αφορά την πρώτη προϋπόθεση.

35. Επισημαίνω ότι το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια δεν ορίζει την έννοια «καταναλωτής». Η διάταξη αυτή απαιτεί απλώς ένα πρόσωπο, ο «καταναλωτής», να συνάπτει συμβάσεις που ο «σκοπός τους μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική δραστηριότητα του προσώπου που τις καταρτίζει». Συναφώς, καμιά άλλη διάταξη του εν λόγω κανονισμού δεν παρέχει πρόσθετες λεπτομέρειες.

36. Κατά πάγια νομολογία, οι χρησιμοποιούμενες στον κανονισμό Βρυξέλλες Ια έννοιες, και ιδίως αυτές που περιλαμβάνονται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, πρέπει να ερμηνεύονται αυτοτελώς, με αναφορά κυρίως στην εν γένει οικονομία και στους σκοπούς του εν λόγω κανονισμού, τούτο δε προς διασφάλιση της ομοιόμορφης εφαρμογής του σε όλα τα κράτη μέλη¹⁰.

37. Η έννοια του «καταναλωτή» για τους σκοπούς των άρθρων 17 και 18 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς, λαμβανομένης υπόψη της θέσεως του προσώπου αυτού σε συγκεκριμένη σύμβαση, σε σχέση με τη φύση και τον σκοπό της σύμβασης αυτής, και όχι της υποκειμενικής καταστάσεως του ίδιου αυτού προσώπου, δεδομένου ότι ένα και το αυτό πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί ως καταναλωτής στο πλαίσιο ορισμένων πράξεων και ως επιχειρηματίας στο πλαίσιο άλλων. Συνεπώς, μόνον οι συμβάσεις που συνάπτονται εκτός και ανεξαρτήτως οποιασδήποτε επαγγελματικής δραστηριότητας, με μοναδικό σκοπό την ικανοποίηση ιδίων καταναλωτικών αναγκών ενός ατόμου, εμπίπτουν στο ειδικό καθεστώς που καθιέρωσε ο κανονισμός αυτός για την προστασία του καταναλωτή ως εκείνου ο οποίος θεωρείται ασθενέστερο μέρος, ενώ η προστασία αυτή δεν δικαιολογείται όταν πρόκειται για σύμβαση η οποία έχει ως σκοπό επαγγελματική δραστηριότητα¹¹.

38. Στην υπό κρίση υπόθεση, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η πληρεξούσια δικηγόρος της αναιρεσείουσας της κύριας δίκης δήλωσε ότι, κατά τον χρόνο συνάψεως της σύμβασης-πλαισίου και της επίμαχης σύμβασης CfD, η J. Petruchoná ήταν φοιτήτρια και εργαζόταν με μερική απασχόληση. Υποστηρίζει ότι δεν κατήρτισε τη σύμβαση CfD για σκοπό εντός του πλαισίου της (μερικής απασχολήσεως) επαγγελματικής της δραστηριότητας. Ουδείς εκ των μετεχόντων στη διαδικασία υποστηρίζει το αντίθετο. Επιπλέον, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν προκύπτει καμία ένδειξη προς τούτο. Κατά συνέπεια, μολονότι το συγκεκριμένο ζήτημα άπτεται των πραγματικών περιστατικών και εναπόκειται στην αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου, θεωρώ ότι η J. Petruchoná πρέπει να λογίζεται ως καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια.

⁹ Αποφάσεις της 14ης Μαρτίου 2013, Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, σκέψη 30), της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 23), και της 23ης Δεκεμβρίου 2015, Hobohm (C-297/14, EU:C:2015:844, σκέψη 24). Οι αποφάσεις αυτές, βεβαίως, δεν συνδέονται με την ερμηνεία του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, αλλά, αντιθέτως, αφορούν τον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: κανονισμός Βρυξέλλες Ι) (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1). Ωστόσο, στο μέτρο που ο κανονισμός Βρυξέλλες Ια έχει πλέον αντικαταστήσει τον κανονισμό Βρυξέλλες Ι, η διατυπωθείσα από το Δικαστήριο ερμηνεία των διατάξεων του τελευταίου κανονισμού τυγχάνει επίσης εφαρμογής στην περίπτωση του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, οσάκις είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ των διατάξεων των δύο αυτών νομοθετημάτων [απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2018, Kuhn (C-308/17, EU:C:2018:956, σκέψη 31)]. Στην υπό κρίση υπόθεση, το γράμμα του άρθρου 15 του κανονισμού Βρυξέλλες Ι είναι πανομοιότυπο με αυτό της αντιστοιχίας διατάξεως στον κανονισμό Βρυξέλλες Ια, ήτοι, το άρθρο 17. Κατά συνέπεια, η διατυπωθείσα από το Δικαστήριο ερμηνεία της πρώτης διατάξεως ισχύει και για την τελευταία.

¹⁰ Απόφαση της 14ης Φεβρουαρίου 2019, Milivojević (C-630/17, EU:C:2019:123, σκέψη 86).

¹¹ Αποφάσεις της 3ης Ιουλίου 1997, Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337 σκέψεις 16 και 17), της 20ής Ιανουαρίου 2005, Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, σκέψεις 36 και 37), της 14ης Μαρτίου 2013, Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, σκέψη 34), της 25ης Ιανουαρίου 2018, Schrems (C-498/16, EU:C:2018:37, σκέψεις 29 και 30), και της 14ης Φεβρουαρίου 2019, Milivojević (C-630/17, EU:C:2019:123, σκέψεις 87 και 88).

39. Ωστόσο, σύμφωνα με την αίτηση προδικαστικής απόφασης, το Krajský soud v Ostravě (δικαστήριο περιφέρειας Οστράβας) εκτιμά ότι οι ειδικές γνώσεις και η εμπειρία που απαιτούνται για τη διενέργεια εμπορικών συναλλαγών στην αγορά FOREX, το ύψος του ποσού που επενδύθηκε και οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι, δεν επιτρέπουν τον χαρακτηρισμό της ως καταναλωτή. Το αιτούν δικαστήριο δεν συμμερίζεται αυτή την άποψη¹². Θα στραφώ τώρα στην εξέταση αυτού του ζητήματος.

Γ. Λαμβάνονται υπόψη άλλα κριτήρια προκειμένου να καθοριστεί αν ένα πρόσωπο πρέπει να θεωρείται καταναλωτής;

40. Το ζήτημα που τίθεται ενώπιον του Δικαστηρίου είναι κατά πόσον σε πρόσωπο που πραγματοποιεί συναλλαγές στην αγορά FOREX μπορεί να μην αναγνωριστεί η ιδιότητα του καταναλωτή λόγω του ότι διαθέτει τις γνώσεις και την εμπειρία που απαιτείται για να εμπλακεί σε αυτές τις εμπορικές συναλλαγές, λόγω του ύψους της συναλλαγής, του γεγονότος ότι το πρόσωπο δίδει ενεργώς τις δικές του εντολές, των κινδύνων που εγκυμονεί η αγορά FOREX καθώς και του αριθμού και της συχνότητας των διενεργούμενων συναλλαγών.

41. Η J. Petruchová υποστηρίζει ότι για τη σύναψη συμβάσεων CfD δεν απαιτούνται ειδικές γνώσεις και ότι δεν θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το ύψος των κεφαλαίων που επενδύθηκαν ή ο όγκος και η συχνότητα των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν. Η FIBO διατείνεται ότι η J. Petruchová δεν πρέπει να θεωρείται καταναλωτής δεδομένου ότι η σύναψη συμβάσεων CfD συνιστά εμπορική δραστηριότητα. Η Τσεχική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι, προκειμένου να καθοριστεί αν ένα πρόσωπο πρέπει να χαρακτηρίζεται ως καταναλωτής, είναι αδιάφορο αν διαθέτει γνώσεις στον σχετικό τομέα ή αν δίδει εντολές ενεργά. Η Δημοκρατία της Πολωνίας σημειώνει ότι η σύναψη συμβάσεων CfD ενέχει σημαντικούς κινδύνους και ότι, για τον χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως καταναλωτή, ουδώς απαιτείται να λαμβάνονται υπόψη οι γνώσεις του επί χρηματοοικονομικών ζητημάτων ή το γεγονός ότι επιδιώκει να αποκομίσει κέρδος και να ικανοποιήσει ανάγκες πέραν των καθημερινών του αναγκών. Κατά την άποψη της Επιτροπής, ουδεμία επιρροή ασκεί μεν αν το ενδιαφερόμενο πρόσωπο διαθέτει γνώσεις στον οικείο τομέα ή δίδει ενεργά εντολές, πλην όμως, πρέπει να εξετάζεται ο αριθμός και η συχνότητα των διενεργούμενων συναλλαγών.

42. Κατά την άποψή μου, στο ερώτημα που τίθεται στο σημείο 40 των παρούσων προτάσεων πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση. Στα επόμενα σημεία των παρούσων προτάσεων θα εξηγήσω ποιοι είναι οι λόγοι που με υποχρεώνουν να καταλήξω σε αυτό το συμπέρασμα.

43. Πρώτον, χάριν σαφήνειας, φρονώ ότι σε πρόσωπα τα οποία συνάπτουν συμβάσεις CfD δεν μπορεί να μην αναγνωρίζεται η ιδιότητα του καταναλωτή απλώς και μόνον επειδή η σύναψη συμβάσεων CfD απαιτεί ειδικές γνώσεις και εμπειρία. Αυτό θα ισοδυναμούσε με την εξαίρεση των συμβάσεων CfD από το πεδίο εφαρμογής των άρθρων 17, 18 και 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Ωστόσο, ουδεμία αμφιβολία υπάρχει ότι χρηματοπιστωτικά μέσα όπως οι συμβάσεις CfD εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής αυτών των διατάξεων. Πράγματι, κατά το άρθρο 17, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, οι μοναδικές συμβάσεις που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των άρθρων 17, 18 και 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια είναι ορισμένες κατηγορίες συμβάσεων μεταφοράς. Εξ αυτού συνάγεται ότι, ελλείψει οποιασδήποτε ρητής διατάξεως περί του αντιθέτου, τα χρηματοπιστωτικά μέσα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των σχετικών διατάξεων¹³. Εξάλλου, στην απόφαση Kolassa, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο κάτοχος ομολογίας πληρωτέας στον κομιστή μπορεί να θεωρείται καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ι¹⁴.

¹² Βλ. σημεία 15 και 18 των παρούσων προτάσεων.

¹³ Βλ., συναφώς, σημεία 65 έως 75 των παρούσων προτάσεων.

¹⁴ Απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, σκέψη 24). Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Szpunar στην υπόθεση Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, σημείο 28).

44. Δεύτερον, στον βαθμό που τίθεται το ερώτημα αν στην J. Petručková δεν πρέπει να αναγνωρισθεί η ιδιότητα του καταναλωτή λόγω του γεγονότος ότι, όπως δήλωσε η πληρεξούσια δικηγόρος της κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η ίδια ενημέρωσε τη FIBO ότι διέθετε τρία έτη πείρας στον σχετικό τομέα, οφείλω να υπογραμμίσω ότι οι γνώσεις και η πείρα ουδόλως επηρεάζουν την εκτίμηση του αν ένα πρόσωπο είναι καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια.

45. Πράγματι, προκειμένου ένα πρόσωπο να θεωρηθεί καταναλωτής κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, αρκεί να έχει καταρτίσει σύμβαση για σκοπό ξένο προς την επαγγελματική του δραστηριότητα. Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια δεν θέτει καμία πρόσθετη προϋπόθεση. Δεν απαιτεί την ύπαρξη αποδείξεων ότι, σε συγκεκριμένη υπόθεση, το πρόσωπο στερείται γνώσεων στον σχετικό τομέα, ώστε να χρήζει της προστασίας που παρέχεται στους καταναλωτές από τα άρθρα 17, 18 και 19 του εν λόγω κανονισμού¹⁵.

46. Τούτο είναι συνεπές προς τη μνημονευόμενη στο σημείο 37 των παρουσών προτάσεων νομολογία, κατά την οποία, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ένα πρόσωπο πρέπει να θεωρείται καταναλωτής, θα πρέπει να εξετάζεται ο χαρακτήρας και το αντικείμενο της συμβάσεως, και όχι η υποκειμενική κατάσταση του ενδιαφερομένου προσώπου. Αν ληφθούν υπόψη οι γνώσεις του προσώπου σε έναν συγκεκριμένο τομέα, θα γινόταν αναφορά στην υποκειμενική κατάσταση του εν λόγω προσώπου σε σχέση με τη σύμβαση.

47. Αυτό είναι επίσης σύμφωνο με την απόφαση Schrems, όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι η έννοια του καταναλωτή «δεν εξαρτάται από τις γνώσεις και τις πληροφορίες που πράγματι διαθέτει το οικείο πρόσωπο»¹⁶. Συνεπώς, η εμπειρία του M. Schrems στον τομέα των ψηφιακών μέσων κοινωνικής δικτύωσης δεν δύνατο να του στερήσει την ιδιότητα του καταναλωτή κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ι (νυν άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια)¹⁷.

48. Είναι επίσης σύμφωνο με τη νομολογία που αφορά τον όρο «καταναλωτής» κατά την έννοια της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές¹⁸. Η έννοια αυτή ορίζεται κατά σχεδόν πανομοιότυπο τρόπο στο άρθρο 2, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας¹⁹ και το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Ως εκ τούτου, στην απόφαση Schrems, το Δικαστήριο παρέπεμψε στην απόφαση Costea, η οποία εκδόθηκε για την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13²⁰. Στην απόφαση Costea, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο όρος «καταναλωτής» κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13 έχει «αντικειμενικό χαρακτήρα και δεν εξαρτάται από τις συγκεκριμένες γνώσεις που ενδέχεται να έχει το οικείο πρόσωπο, ούτε από τις πληροφορίες που αυτό πράγματι διαθέτει», με συνέπεια δικηγόρος ο οποίος διαθέτει υψηλό επίπεδο τεχνικών γνώσεων να μπορεί, εντούτοις, να θεωρείται καταναλωτής²¹.

15 Βλ., συναφώς, Geimer, R., «Forum actoris für Kapitalanlegerklagen», σε *Festschrift für Dieter Martiny zum 70. Geburtstag*, Mohr Siebeck, 2014, σ. 711 (σ. 716).

16 Απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, Schrems (C-498/16, EU:C:2018:37, σκέψη 39).

17 Απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, Schrems (C-498/16, EU:C:2018:37, σκέψη 39). Ο M. Schrems είχε αποκτήσει αξιοσημείωτη εμπειρία στον τομέα των ψηφιακών δικτύων κοινωνικής δικτύωσης ασκώντας αγωγές ενώπιον εθνικών δικαστηρίων κατά της εταιρίας Facebook για παραβίαση των κανόνων προστασίας προσωπικών δεδομένων, δημοσιεύοντας και δίνοντας διαλέξεις επί του συγκεκριμένου ζητήματος και ιδρύοντας μια ένωση για την ενίσχυση της προστασίας δεδομένων.

18 ΕΕ 1993, L 95, σ. 29.

19 Κατά το άρθρο 2, στοιχείο β', της οδηγίας 93/13, ως «καταναλωτής» νοείται «κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο, κατά τις συμβάσεις που καλύπτει η παρούσα οδηγία, ενεργεί για σκοπούς οι οποίοι είναι άσχετοι με τις επαγγελματικές του δραστηριότητες».

20 Απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, Schrems (C-498/16, EU:C:2018:37, σκέψη 39).

21 Απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2015, Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, σκέψεις 21 και 27).

49. Οποιαδήποτε άλλη λύση θα υπονόμει, κατά την άποψή μου, τον σκοπό του συστήματος που καθιερώνεται με τα άρθρα 17, 18 και 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση επαρκούς προστασίας για τους καταναλωτές. Κατά τη νομολογία, ο καταναλωτής προστατεύεται όχι μόνο λόγω της ιδιότητας του ως συμβαλλομένου ο οποίος είναι «νομικώς [...] διαθέτων λιγότερη πείρα από τον αντισυμβαλλόμενο του» αλλά και «οικονομικώς ασθενέστερος» από τον αντισυμβαλλόμενο του²².

50. Τρίτον, δεν αμφισβητείται ότι ο χαρακτηρισμός ενός προσώπου ως καταναλωτή κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, δεν πρέπει να αποκλείεται για τον λόγο ότι η συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε δυνάμει της συμβάσεως υπερβαίνει ένα ορισμένο ποσό. Αν αυτή ήταν η πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης, η εν λόγω διάταξη θα έθετε κατώτατο όριο του ύψους της συμβάσεως.

51. Ελλείψει ενός ρητού κατώτατου ορίου αξίας, η διαπίστωση ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο χάνει την ιδιότητα του καταναλωτή λόγω του μεγάλου ύψους των κεφαλαίων που επενδύει στην αγορά FOREX ή λόγω του σημαντικού κέρδους που αποκομίζει, θα ήταν αντίθετη προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου. Συναφώς, φρονώ ότι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 15 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό προβλεψιμότητας. Κατά τη νομολογία, ο κανονισμός αυτός επιδιώκει την επίτευξη σκοπού που αφορά την ασφάλεια δικαίου και έγκειται στην ενίσχυση της δικαστικής προστασίας των εγκατεστημένων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ατόμων, παρέχοντας ταυτόχρονα στον μεν ενάγοντα τη δυνατότητα να προσδιορίζει ευχερώς το δικαστήριο στο οποίο μπορεί να ασκήσει αγωγή, στον δε εναγόμενο τη δυνατότητα να προβλέπει ευλόγως το δικαστήριο ενώπιον του οποίου μπορεί να εναχθεί²³. Αν τα άρθρα 17, 18 και 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση επενδύσεως σημαντικών κεφαλαίων, ο επενδυτής δεν θα μπορούσε, ελλείψει ρητού κατώτατου ορίου, να προβλέψει αν θα τύχει της προστασίας αυτών των διατάξεων. Αν τα άρθρα 17, 18 και 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια δεν έχουν εφαρμογή στην περίπτωση αντλήσεως μεγάλου κέρδους, η θέση του επενδυτή θα καθίστατο ακόμη πιο ασαφής, δεδομένου ότι ο ίδιος ουδόλως γνωρίζει, κατά τον χρόνο που δίδει μια εντολή στην αγορά FOREX, αν θα αποκομίσει κέρδος και, αν ναι, σε ποιο ύψος θα ανέρχεται αυτό²⁴.

52. Επιπλέον, φρονώ ότι ένα πρόσωπο δεν πρέπει να στερείται της ιδιότητας του καταναλωτή στην περίπτωση που τα κέρδη τα οποία αποκομίζει από την αγορά FOREX αντιστοιχούν στο μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός του. Τούτο είναι ασύμβατο με την αρχή της ίσης μεταχείρισεως, καθόσον θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας καταστάσεως όπου, όταν ένας εκατομμυριούχος και ένας επενδυτής μεσαίας τάξεως δίνουν εντολή για την επένδυση του ίδιου ποσού στην αγορά FOREX και αποκομίζουν το ίδιο κέρδος, ο πρώτος θα θεωρείτο καταναλωτής ενώ στον τελευταίο δεν θα αναγνωριζόταν αυτή η ιδιότητα.

22 Απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 1993, Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15, σκέψη 18).

23 Απόφαση της 14ης Ιουλίου 2016, Granarolo (C-196/15, EU:C:2016:559, σκέψη 16).

24 Όπως επισημαίνουν οι Magnus και Mankowski (προαναφερθέντες στην υποσημείωση 8 των παρουσών προτάσεων), «δεν υπάρχει ανώτατο όριο ως προς το σχετικό ποσό. Οι υποθέσεις των καταναλωτών δεν περιορίζονται μόνο σε μικρά ποσά. [...] Ο νομοθέτης της Ένωσης είχε πλείστες όσες ευκαιρίες να επιβάλει περιορισμούς στα νυν άρθρα 17 έως 19 και, πράγματι, η επιβολή τέτοιου είδους περιορισμών είχε ζητηθεί. Ωστόσο, το γεγονός ότι ουδέποτε επιβλήθηκαν νομοθετικά είναι ενδεικτικό. Ο όγκος των ποσών που διακυβεύονται είναι ένα ποσοτικό μέγεθος [...] το οποίο μπορεί να μετρηθεί ευχερώς. Το ίδιο εύκολα ο νομοθέτης θα μπορούσε να έχει επιβάλλει ανώτατα όρια [...]. Το γεγονός ότι δεν το έχει πράξει ενισχύει την περί του αντιθέτου επιχειρηματολογία (σ. 466 και 467). Ομοίως, ο Geimer (προαναφερθείς στην υποσημείωση 15 των παρουσών προτάσεων) θεωρεί ότι «η αιτιολογική σκέψη 11 (του κανονισμού Βρυξέλλες Ι, νυν αιτιολογική σκέψη 17 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια), σε συμφωνία με την ισχύουσα νομολογία, επιτάσσει την τήρηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου στο ζήτημα των κανόνων δικαιοδοσίας [...]». Η σαφής αυτή απαίτηση που επιβάλλει ο νομοθέτης της Ένωσης δεν επιτρέπει στο Δικαστήριο να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 του (κανονισμού Βρυξέλλες Ι) παραπέμποντας στην «ισορροπία των δυνάμεων» μεταξύ των αντισυμβαλλομένων στην εκάστοτε επίμαχη υπόθεση ή θέτοντας οποιοδήποτε όριο ποσού. [...] Το πρόβλημα αυτό είναι γνωστό εδώ και αρκετό διάστημα και έχει αποτελέσει το αντικείμενο συζητήσεων μεταξύ διαφόρων ακαδημαϊκών. Ο Schlosser είχε επισημάνει από νωρίς την ανάγκη περιορισμού του πεδίου εφαρμογής των κανόνων περί ειδικών βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας για τις συμβάσεις καταναλωτών. Ο νομοθέτης της Ένωσης είχε ήδη αρκετές ευκαιρίες να αντιμετωπίσει το συγκεκριμένο ζήτημα. Ωστόσο, δεν το αντιμετώπισε. Αυτή η σκόπιμη παράλειψη (περιοριστικής) τροποποιήσεως δεσμεύει τα δικαστήρια και αποκλείει οποιαδήποτε τελεολογική ερμηνεία. Η αναγνώριση δωσικίας του ενάγοντος (forum actoris) για τους «μεγάλους επενδυτές», θα ήταν επίσης αντίθετη προς την αρχή της ίσης μεταχείρισεως.» (σ. 722 και 723).

53. Τέταρτον, ουδεμία επιρροή ασκεί το γεγονός ότι το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δίδει ενεργά τις δικές του εντολές στην αγορά FOREX. Είναι αληθές ότι, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, στην απόφαση Kolassa²⁵, όπου η υπό εξέταση σύμβαση αφορούσε την απόκτηση ομολογιών πληρωτέων στον κομιστή, ο προσφεύγων δεν έδινε εντολές όπως η J. Petruchoná²⁶. Ωστόσο, το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, δεν απαιτεί ο καταναλωτής να ενεργεί με κάποιον συγκεκριμένο τρόπο. Δεν απαιτεί ο καταναλωτής να διατηρεί παθητική στάση ή ο αντισυμβαλλόμενός του να είναι υπεύθυνος για την εκτέλεση της συμβάσεως.

54. Πέμπτον, οι κίνδυνοι που συνεπάγεται η σύναψη των συμβάσεων CfD δεν μπορούν, κατά την άποψή μου, να αποκλείουν τον χαρακτηρισμό ενός προσώπου ως καταναλωτή κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια.

55. Και πάλι, η εν λόγω διάταξη δεν επιβάλλει στον καταναλωτή την υποχρέωση να ενεργεί με κάποιον συγκεκριμένο τρόπο. Δεν απαιτεί απ' αυτόν να επιδεικνύει τη δέουσα επιμέλεια ούτε να ενεργεί με σύνεση.

56. Εξάλλου, οι κίνδυνοι είναι εγγενείς με τη σύναψη των συμβάσεων CfD. Ως εκ τούτου, αν ο χαρακτηρισμός ενός προσώπου ως καταναλωτή, αποκλειόταν λόγω των πιθανών κινδύνων, οι συμβάσεις CfD θα έπρεπε να εξαιρεθούν συστηματικά από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, παρά το γεγονός ότι μόνον ορισμένα είδη συμβάσεων μεταφοράς δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της σχετικής διατάξεως²⁷.

57. Τέλος, πρέπει να υπογραμμίσω ότι ακριβώς αυτό το μέγεθος των ενδεχόμενων κινδύνων είναι που, υπό το πρίσμα του σκοπού των άρθρων 17, 18 και 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, δηλαδή τη διασφάλιση επαρκούς προστασίας στους καταναλωτές, επιτάσσει τον χαρακτηρισμό των προσώπων που συνάπτουν συμβάσεις CfD ως καταναλωτών. Συναφώς, σημειώνω ότι, όπως προβάλλει η J. Petruchoná, η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (στο εξής: ΕΑΚΑΑ) εξέδωσε τον Μάιο του 2018 απόφαση με την οποία περιόρισε προσωρινά τη διάθεση στην αγορά, τη διανομή και την πώληση συμβάσεων CfD σε ιδιώτες πελάτες²⁸. Ο λόγος για τον οποίον η ΕΑΚΑΑ έλαβε αυτή την απόφαση είναι ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές, καθώς και η ίδια η ΕΑΚΑΑ, ανησυχούσαν με τη ραγδαία αύξηση, κατά τα τελευταία έτη, της διανομής των συμβάσεων CfD στη μαζική αγορά ιδιωτών πελατών, παρά το γεγονός ότι τα προϊόντα αυτά είναι πολύπλοκα και ακατάλληλα για τη συντριπτική πλειονότητα των ιδιωτών πελατών. Η απόφαση 2018/796 της ΕΑΚΑΑ σημειώνει, ιδίως, «ότι υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες για την προστασία των επενδυτών», ότι αρκετοί ιδιώτες πελάτες αγνοούν τους πιθανούς κινδύνους και ότι μελέτες οι οποίες εκπονήθηκαν από τις αρμόδιες εθνικές αρχές καταδεικνύουν ότι οι περισσότεροι από τους ιδιώτες πελάτες που επενδύουν σε συμβάσεις CfD χάνουν τα χρήματά τους από αυτές τις εμπορικές συναλλαγές²⁹.

25 Βλ. υποσημείωση 14 των παρούσων προτάσεων.

26 Πρέπει, πάντως, να επισημάνω ότι η J. Petruchoná δεν δύναται, ως ιδιώτης πελάτης, να πραγματοποιεί μόνη της συναλλαγές στην αγορά FOREX. Οι εντολές της πρέπει να εκτελούνται από χρηματιστηριακή εταιρία, στην υπό κρίση υπόθεση, τη FIBO.

27 Βλ. σημείο 43 των παρούσων προτάσεων.

28 Απόφαση (ΕΕ) 2018/796 της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών, της 22ας Μαΐου 2018, σχετικά με τον προσωρινό περιορισμό των συμβάσεων επί διαφορών στην Ένωση σύμφωνα με το άρθρο 40 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 600/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2018, L 136, σ. 50). Η απόφαση αυτή ανανεώθηκε και τροποποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2018 [απόφαση (ΕΕ) 2018/1636 της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την ανανέωση και την τροποποίηση του προσωρινού περιορισμού που θεσπίζεται με την απόφαση (ΕΕ) 2018/796 όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά (marketing), τη διανομή και την πώληση συμβάσεων επί διαφορών (CFDs) σε ιδιώτες πελάτες (ΕΕ 2018, L 272, σ. 62)] και τον Ιανουάριο του 2019 [απόφαση (ΕΕ) 2019/155 της Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών και Αγορών, της 23ης Ιανουαρίου 2019, για την ανανέωση του προσωρινού περιορισμού όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά (marketing), τη διανομή και την πώληση συμβάσεων επί διαφορών σε ιδιώτες πελάτες (ΕΕ 2019, L 27, σ. 36)]. Κατά τον χρόνο συγγραφής των παρούσων προτάσεων, η απόφαση 2019/155 της ΕΑΚΑΑ παρέμενε σε ισχύ.

29 Βλ. αιτιολογικές σκέψεις 11, 12, 20, 27 και 35 της αποφάσεως 2018/796 της ΕΑΚΑΑ. Για παράδειγμα, μελέτη η οποία διενεργήθηκε από την αρμόδια αρχή του Ηνωμένου Βασιλείου σε δείγμα ιδιωτών πελατών κατέδειξε ότι ποσοστό 82 % αυτών των πελατών απώλεσαν χρήματα από τις συμβάσεις CfD και ότι το μέσο αποτέλεσμα ήταν αρνητικό με τη ζημία ανά ιδιώτη πελάτη να ανέρχεται σε 2 200 λίρες στερλίνες ετησίως (βλ. αιτιολογική σκέψη 35, σημείο ix, της αποφάσεως 2018/796 της ΕΑΚΑΑ).

58. Έκτον, όσον αφορά το ζήτημα αν πρόσωπο το οποίο πραγματοποιεί τακτικά χρηματοοικονομικές συναλλαγές, για παρατεταμένη χρονική περίοδο και για σημαντικά χρηματικά ποσά, πρέπει να θεωρείται ότι πραγματοποιεί αυτές τις συναλλαγές εν είδει (δευτερεύοντος) επαγγέλματος³⁰. Στην περίπτωση αυτή, οι συγκεκριμένες συναλλαγές δεν θα ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, καθόσον θα είχαν πραγματοποιηθεί για σκοπό εντός του πλαισίου του (δευτερεύοντος) επαγγέλματος αυτού του προσώπου.

59. Συναφώς, επισημαίνω ότι, όπως υποστήριξε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η εθνική νομολογία παρέχει, ενδεχομένως, στήριξη σε αυτή την επιχειρηματολογία. Για παράδειγμα, στην υπόθεση AMT Futures Ltd. κατά Marzillier, Dr Meier και Dr Guntner Rechtsanwaltesgesellschaft mbH [2015], 2, WLR 187, το Ανώτερο Δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), Queen's Bench Division (τμήμα επιλύσεως εμπορικών διαφορών), έκρινε ότι δεν μπορούν όλοι οι επενδυτές να θεωρούνται καταναλωτές κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ι, και ότι προκειμένου να καθοριστεί αν αυτό όντως ισχύει, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη «οι περιστάσεις κάθε μεμονωμένης υποθέσεως καθώς και ο χαρακτήρας και ο τύπος της επενδύσεως».

60. Ωστόσο, δεν μπορώ να συνταχθώ με αυτή την επιχειρηματολογία.

61. Είναι αληθές ότι, μολονότι ο σκοπός για τον οποίο καταρτίζεται η σύμβαση πρέπει, κατ' αρχήν, να εκτιμάται κατά τον χρόνο συνάψεως της εν λόγω συμβάσεως³¹, εντούτοις, θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη, υπό ορισμένες περιστάσεις, οι μεταγενέστερες αλλαγές³². Ωστόσο, όπως σημείωσε ο γενικός εισαγγελέας M. Bobek στην υπόθεση Schrems, τούτο πρέπει να συμβαίνει σε εξαιρετικές μόνον περιπτώσεις³³. Δεν μπορεί να υπάρξει εκ των υστέρων αξιολόγηση του σκοπού της συμβάσεως σε κάθε μεμονωμένη υπόθεση ή σε κάθε υπόθεση στην οποία μια σύμβαση-πλαίσιο (όπως η επίμαχη σύμβαση-πλαίσιο) προβλέπει τη σύναψη μεμονωμένων συναλλαγών (όπως οι συμβάσεις CfD). Κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο προς την αρχή της ασφάλειας δικαίου³⁴ καθόσον ο χαρακτηρισμός ενός προσώπου ως καταναλωτή θα τελούσε υπό την αίρεση του αριθμού των συναλλαγών που πραγματοποιούνται δυνάμει της συμβάσεως-πλαισίου και, κατά συνέπεια, ο επενδυτής δεν θα γνώριζε κατά τον χρόνο συνάψεως της συμβάσεως-πλαισίου αν λογίζεται ως καταναλωτής. Θα ήταν επίσης αντίθετο προς τη μνημονευόμενη στο σημείο 37 των παρουσών προτάσεων νομολογία, κατά την οποία ουδόλως πρέπει να εξετάζεται η υποκειμενική κατάσταση του οικείου προσώπου. Τέλος, όσον αφορά το ζήτημα αν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το ύψος των κεφαλαίων που επενδύονται και το κέρδος που αντλείται, τούτο θα αντέβαινε στην απουσία οποιουδήποτε κατώτατου ορίου ποσού στο άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια³⁵.

62. Οφείλω να σημειώσω ότι η άποψη αυτή βρίσκει έρεισμα στην εθνική νομολογία. Στην υπόθεση Standard Bank London Ltd. κατά Dimitrios Apostolakis, [2000], I.L.Pr., 766, το Ανώτερο Δικαστήριο (Αγγλία και Ουαλία), Queen's Bench Division (τμήμα εμπορικών διαφορών), έκρινε ότι πολιτικός μηχανικός και δικηγόρος, οι οποίοι είχαν επενδύσει σε συναλλαγές σε συνάλλαγμα, λογίζονται ως

30 Βλ. Briggs, A., *Private International Law in English Courts*, Oxford University Press, 2014 (σημείο 4.156).

31 Τούτο προκύπτει από την απόφαση Benincasa, όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι ο προσφεύγων, ο οποίος είχε συνάψει συμφωνία franchise για τη δημιουργία και τη λειτουργία καταστήματος λιανικής πωλήσεως, δεν μπορούσε να θεωρηθεί καταναλωτής, παρά το γεγονός ότι ουδέποτε άνοιξε το συγκεκριμένο κατάστημα [απόφαση της 3ης Ιουλίου 1997, Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, σκέψη 17)].

32 Στην υπόθεση Schrems, το Δικαστήριο έκρινε ότι, μολονότι η ιδιωτική χρήση των επίμαχων υπηρεσιών, για τις οποίες συνήφθη η σύμβαση, κατέστη εν συνεχεία επαγγελματική, πρέπει να συνεκτιμηθούν οι μεταγενέστερες αλλαγές αυτές στη χρήση των εν λόγω υπηρεσιών (βλ. υποσημείωση 17 των παρουσών προτάσεων) [απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, Schrems (C-498/16, EU:C:2018:37, σκέψεις 37 και 38)]. Πάντως, μολονότι το Δικαστήριο έλαβε υπόψη ότι η εκ μέρους του M. Schrems χρήση των υπηρεσιών του Facebook, η οποία ήταν αρχικώς ιδιωτική (ανταλλαγή φωτογραφιών και διαδικτυακές συνομιλίες), κατέστη επαγγελματική, έκρινε, ωστόσο, ότι ο M. Schrems δεν είχε απολέσει την ιδιότητα του καταναλωτή.

33 Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Bobek στην υπόθεση Schrems (C-498/16, EU:C:2017:863, σημείο 41).

34 Βλ. σημείο 51 των παρουσών προτάσεων.

35 Βλ. σημείο 50 των παρουσών προτάσεων.

καταναλωτές. Συγκεκριμένα, κρίθηκε ότι ουδεμία επιρροή ασκεί το γεγονός ότι είχαν εμπλακεί σε 28 συμβάσεις με συνολική έκθεση 7 εκατομμυρίων δολαρίων. Εκτιμήθηκε ότι το ύψος των συναλλαγών δεν είχε καθοριστική σημασία, καθόσον ανέκυψαν δυσεπίλυτα ζητήματα ως προς το ανώτατο όριο του ποσού της επενδύσεως και την αναδρομική ισχύ του ορίου αυτού³⁶.

63. Καταλήγω στο συμπέρασμα ότι, προκειμένου να καθοριστεί αν πρόσωπο το οποίο πραγματοποιεί εμπορικές συναλλαγές στην αγορά FOREX πρέπει να θεωρείται καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ούτε οι γνώσεις αυτού του προσώπου, ούτε το ύψος της συμβάσεως, ούτε το γεγονός ότι το πρόσωπο αυτό δίδει ενεργά τις δικές τους εντολές, ούτε οι πιθανοί κίνδυνοι, αλλά ούτε και ο αριθμός και η συχνότητα των διενεργούμενων συναλλαγών.

64. Θα στραφώ τώρα στην εξέταση των άλλων δύο ζητημάτων που θέτει το αιτούν δικαστήριο, δηλαδή αν το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο σύμφωνο με το άρθρο 6 του κανονισμού Ρώμη Ι και κατά πόσον πρέπει να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι το εν λόγω πρόσωπο είναι ιδιώτης πελάτης κατά την έννοια της οδηγίας 2004/39.

Δ. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα χρηματοπιστωτικά μέσα δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 του κανονισμού Ρώμη Ι;

65. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο σύμφωνο με το άρθρο 6 του κανονισμού Ρώμη Ι. Σε τέτοια περίπτωση, πρόσωπο το οποίο συνάπτει σύμβαση CfD δεν πρέπει να λογίζεται ως καταναλωτής κατά την έννοια της πρώτης διατάξεως, δεδομένου ότι τα χρηματοπιστωτικά μέσα, όπως οι συμβάσεις CfD, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των εφαρμοστέων στις συμβάσεις καταναλωτών κανόνες που προβλέπονται από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού Ρώμη Ι.

66. Σύμφωνα με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το Krajský soud v Ostravě (δικαστήριο περιφέρειας Οστράβας) έκρινε ότι το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο σύμφωνο με το άρθρο 6 του κανονισμού Ρώμη Ι. Το αιτούν δικαστήριο έχει την αντίθετη άποψη.

67. Η J. Petruchová υποστηρίζει ότι τα άρθρα 17, 18 και 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια τυγχάνουν εφαρμογής στην περίπτωση των χρηματοπιστωτικών μέσων. Διατείνεται ότι, σε αντίθετη περίπτωση, το άρθρο 17 του εν λόγω κανονισμού θα προέβλεπε ρητώς την εξαίρεσή τους, όπως κάνει το άρθρο 6, παράγραφος 4, στοιχείο δ', του κανονισμού Ρώμη Ι. Η Επιτροπή συμμαρτίζεται την άποψη της.

68. Ο ορισμός της έννοιας του «καταναλωτή» στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού Ρώμη Ι είναι σχεδόν πανομοιότυπος με τον ορισμό της ίδιας έννοιας στο άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Πράγματι, η πρώτη διάταξη ορίζει ότι έχει εφαρμογή σε συμβάσεις «που συνάπτει φυσικό πρόσωπο για σκοπό που μπορεί να θεωρηθεί ξένος προς την επαγγελματική του δραστηριότητα (“ο καταναλωτής”) με άλλο πρόσωπο που ενεργεί στο πλαίσιο της άσκησης της επαγγελματικής του δραστηριότητας (“ο επαγγελματίας”)».

³⁶ Κατά τη σκέψη 18 της εν λόγω αποφάσεως, «[...] το ύψος των συναλλαγών δεν μπορεί να έχει αποφασιστική σημασία. Ανακύπτουν δύσκολα ζητήματα οριοθετήσεως. Δεν είναι δυνατόν να τεθεί όριο ποσού στη συμφωνία που χαρακτηρίσα ως συμφωνία ομπρέλα κατά τον χρόνο συνάψεώς της. Το όριο αυτό θα μπορούσε να ισχύσει μόνον αναδρομικά. Φρονώ ότι η απαίτηση να εξετάζονται οι σκοποί για τους οποίους συνήφθησαν οι σχετικές συμβάσεις έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την εξέταση των γενικών συνεπειών ή το ύψος της αξίας τους.»

69. Αυτό η σχεδόν πανομοιότυπη διατύπωση υποδηλώνει ότι, για την ερμηνεία του άρθρου 17 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το άρθρο 6 του κανονισμού Ρώμη Ι³⁷. Πράγματι, η αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού Ρώμη Ι ορίζει με σαφήνεια ότι το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού θα πρέπει να συνάδει με τον κανονισμό Βρυξέλλες Ι (νυν κανονισμό Βρυξέλλες Ια). Ως εκ τούτου, παρά το γεγονός ότι οι διατάξεις του κανονισμού Βρυξέλλες Ια πρέπει να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα των σκοπών αυτού του κανονισμού και του συστήματος που καθιερώνει, πρέπει κατ' ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη ο σκοπός της συνοχής κατά την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες Ια και του κανονισμού Ρώμη Ι.

70. Όσον αφορά τους κανόνες που εφαρμόζονται στις συμβάσεις καταναλωτών, οι οποίοι προβλέπονται από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού Ρώμη Ι, επισημαίνω ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4, στοιχείο δ', αυτής της διατάξεως, αυτοί δεν έχουν εφαρμογή «στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνιστούν χρηματοπιστωτικά μέσα»³⁸. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 30 του κανονισμού Ρώμη Ι, χρηματοπιστωτικά μέσα για τους σκοπούς αυτού του κανονισμού είναι εκείνα στα οποία αναφέρεται το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/39/ΕΚ. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 17, της οδηγίας 2004/39, νυν άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 15, της οδηγίας 2014/65/ΕΕ³⁹, χρηματοπιστωτικά μέσα είναι εκείνα που απαριθμούνται στο τμήμα Γ του παραρτήματος Ι της εν λόγω οδηγίας. Το τμήμα Γ, σημείο 9, του παραρτήματος Ι, της οδηγίας 2004/39 μνημονεύει τις συμβάσεις CfD⁴⁰.

71. Κατά συνέπεια, οι προβλεπόμενοι από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού Ρώμη Ι κανόνες που εφαρμόζονται στις καταναλωτικές συμβάσεις δεν τυγχάνουν εφαρμογής στις συμβάσεις CfD⁴¹.

72. Ωστόσο, από αυτό δεν συνάγεται ότι οι εφαρμοστέοι στις συμβάσεις καταναλωτών κανόνες που προβλέπονται από τα άρθρα 18 και 19 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια δεν εφαρμόζονται σε χρηματοπιστωτικά μέσα όπως οι συμβάσεις CfD.

37 Αποφάσεις της 7ης Δεκεμβρίου 2010, Pammer και Hotel Alpenhof (C-585/08 και C-144/09, EU:C:2010:740, σκέψη 43), της 15ης Μαρτίου 2011, Koelzsch (C-29/10, EU:C:2011:151, σκέψη 33), της 5ης Δεκεμβρίου 2013, Vapenik (C-508/12, EU:C:2013:790, σκέψη 25), της 21ης Ιανουαρίου 2016, ERGO Insurance και Gjensidige Baltic (C-359/14 και C-475/14, EU:C:2016:40, σκέψη 43), της 28ης Ιουλίου 2016, Verein für Konsumenteninformation (C-191/15, EU:C:2016:612, σκέψη 36), και της 15ης Ιουνίου 2017, Kareda (C-249/16, EU:C:2017:472, σκέψη 32).

38 Κατά την αιτιολογική σκέψη 28 του κανονισμού Ρώμη Ι «[τ]α δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απαρτίζουν ένα χρηματοπιστωτικό μέσο δεν πρέπει να καλύπτονται από τον γενικό κανόνα που εφαρμόζεται στις συμβάσεις καταναλωτών, καθώς αυτό θα ήταν δυνατόν να καταστήσει εφαρμοστέα διαφορετικά δίκαια για καθένα από τα εκδιδόμενα μέσα, αλλάζοντας έτσι τη φύση τους και εμποδίζοντας την ανταλλαξιμότητα της διαπραγματεύσεως και της προσφοράς τους».

39 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων και την τροποποίηση της οδηγίας 2002/92/ΕΚ και της οδηγίας 2011/61/ΕΕ (ΕΕ 2014, L 173, σ. 149). Η οδηγία 2004/39 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2014/65. Το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 9, το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 10, το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 11, και το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 15, της οδηγίας 2014/65 είναι όμοια με το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημεία 10, 11, 12 και 17, αντίστοιχως, της οδηγίας 2004/39.

40 Όπως στο τμήμα Γ, σημείο 9, του παραρτήματος Ι, της οδηγίας 2014/65.

41 Πρέπει να διευκρινιστεί ότι το άρθρο 6, παράγραφος 4, στοιχείο δ', του κανονισμού Ρώμη Ι εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής των κανόνων προστασίας των καταναλωτών μόνον τα «δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που συνιστούν χρηματοπιστωτικά μέσα», δηλαδή μόνον αυτό καθαυτό το χρηματοπιστωτικό μέσο. Δεν εξαιρεί τις συμβάσεις που καταρτίζονται για την αγορά αυτών των χρηματοπιστωτικών μέσων. Επομένως, από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού Ρώμη Ι εξαιρούνται μόνον οι συμβάσεις CfD. Οι συμβάσεις για την απόκτηση των συμβάσεων CfD δεν εξαιρούνται [βλ., συναφώς, Garcimartin Alférez, F. J., «The Rome I Regulation: Exceptions to the Rule on Consumer Contracts and Financial Instruments», *Journal of Private International Law*, τόμος 5 (2009), τεύχος 1, σ. 85 (στη σ. 90)]. Ωστόσο, τούτο ουδεμία επιρροή ασκεί δεδομένου ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, η διαφορά αφορά την καθυστερημένη εφαρμογή της επίμαχης συμβάσεως CfD και όχι της συμβάσεως-πλαισίου.

73. Όπως έκρινε το Δικαστήριο στην απόφαση *Kainz*, ο σκοπός διασφάλισης της συνέπειας μεταξύ των νομικών πράξεων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου στην έννομη τάξη της Ένωσης δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ερμηνεία των διατάξεων του κανονισμού Βρυξέλλες Ια κατά τρόπο μη σύμφωνο με το σύστημα και τους σκοπούς που επιδιώκει ο εν λόγω κανονισμός⁴².

74. Συναφώς, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαφορές μεταξύ του γράμματος του άρθρου 17 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια και του άρθρου 6 του κανονισμού Ρώμη Ι. Είναι αληθές ότι, όπως προαναφέρθηκε στο σημείο 68 των παρουσών προτάσεων, ο ορισμός της έννοιας του καταναλωτή στις δύο αυτές διατάξεις είναι σχεδόν πανομοιότυπος. Ωστόσο, κατά το άρθρο 17, παράγραφος 3, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, ένα μόνον είδος συμβάσεων εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής των κανόνων προστασίας των καταναλωτών⁴³, ενώ βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 4, του κανονισμού Ρώμη Ι από το πεδίο εφαρμογής των κανόνων προστασίας που προβλέπονται από το άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2, του εν λόγω κανονισμού εξαιρούνται άλλες συμβάσεις. Συγκεκριμένα, ενώ το άρθρο 6, παράγραφος 4, στοιχείο δ', του κανονισμού Ρώμη Ι παραπέμπει ρητώς στα χρηματοπιστωτικά μέσα κατά την έννοια του τμήματος Γ του παραρτήματος Ι της οδηγίας 2004/39, το άρθρο 17 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια δεν το πράττει⁴⁴. Ως εκ τούτου, δεν τίθεται ζήτημα ερμηνείας της τελευταίας αυτής διατάξεως κατά τρόπο σύμφωνο με το άρθρο 6 του κανονισμού Ρώμη Ι όσον αφορά τα χρηματοπιστωτικά μέσα⁴⁵.

75. Καταλήγω στο συμπέρασμα ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν πρόσωπο το οποίο πραγματοποιεί εμπορικές συναλλαγές στην αγορά FOREX πρέπει να θεωρείται καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια ουδεμία επιρροή ασκεί το γεγονός ότι τα χρηματοπιστωτικά μέσα δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 του κανονισμού Ρώμη Ι.

Ε. Πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το πρόσωπο είναι ιδιώτης πελάτης κατά την έννοια της οδηγίας 2004/39;

76. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο, κατ' ουσίαν, αν πρόσωπο το οποίο θεωρείται «ιδιώτης πελάτης» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39, πρέπει να θεωρείται καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, προκειμένου να καθοριστεί αν ένα πρόσωπο έχει την ιδιότητα του καταναλωτή, ουδεμία επιρροή ασκεί το γεγονός ότι είναι ιδιώτης πελάτης.

42 Απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2014, *Kainz* (C-45/13, EU:C:2014:7, σκέψη 20). Καίτοι η συγκεκριμένη σκέψη παραπέμπει στη συνεκτική ερμηνεία του κανονισμού Βρυξέλλες Ι και του κανονισμού (ΕΚ) 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές (Ρώμη ΙΙ) (ΕΕ 2007, L 199, σ. 40), τα αυτά ισχύουν και για τον κανονισμό Βρυξέλλες Ια και τον κανονισμό Ρώμη Ι. Επισημαίνω, συναφώς, ότι η αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού 864/2007 επιβάλλει την ερμηνεία του κανονισμού σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες Ι, κατά τον ίδιο τρόπο που η αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού Ρώμη Ι επιβάλλει την ερμηνεία σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες Ι. Βλ., επίσης, συναφώς, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Μ. Szpunar στην υπόθεση *Pillar Securitisation* (C-694/17, EU:C:2019:44, σημεία 49 και 50).

43 Βλ. σημείο 43 των παρουσών προτάσεων.

44 Όπως επισημαίνουν οι *Magnus* και *Mankowski* (προαναφερθέντες στην υποσημείωση 8 των παρουσών προτάσεων) σε σχέση με την απόκτηση ομολογιών από επενδυτές, «η αιτιολογική σκέψη 28 και το άρθρο 6, παράγραφος 4, στοιχείο δ', του κανονισμού Ρώμη Ι, συγκλίνει, ενδεχομένως, υπέρ της εξαιρέσεως των ομολογιών από το καθεστώς που ισχύει για τους καταναλωτές. Ωστόσο [...] η μεταφορά αυτού του κανόνα στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Βρυξέλλες Ια θα αποτελούσε ένα παράτολμο βήμα. Υπάρχει λόγος που στον κανονισμό Βρυξέλλες Ια δεν προβλέπεται κάποιος αντίστοιχος κανόνας» (σ. 463).

45 Συναφώς, επιβάλλεται να υπογραμμιστεί ότι, όπως σημειώνει ο *Garcimartin Alférez* (προαναφερθείς στην υποσημείωση 41 των παρουσών προτάσεων), στην περίπτωση που μια σύμβαση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 του κανονισμού Ρώμη Ι, «το ζήτημα που εγείρεται είναι αν τούτο επιτάσσει την επανεξέταση των κανόνων που προβλέπονται από τον κανονισμό Βρυξέλλες Ι. Το άρθρο 15 αυτού του νομοθετήματος δεν περιλαμβάνει τη ρητή εξαίρεση των συμβάσεων επί των χρηματοπιστωτικών μέσων. Συνεπώς, ο παραλληλισμός μεταξύ των δύο νομοθετημάτων έχει διαρραγεί και η πολιτική στην οποία στηρίζεται η συγκεκριμένη αντίληψη, δηλαδή ότι ο καταναλωτής που μπορεί να εναγάγει τον επαγγελματία στα δικαστήρια του τόπου κατοικίας του μπορεί επίσης να επικαλεστεί το δίκαιο του τόπου κατοικίας του (και δεν χρειάζεται να φέρει το βάρος αποδείξεως του δικαίου μιας άλλης χώρας) δεν ισχύει πλέον. Ομοίως, κατά τον κανονισμό Ρώμη Ι, μια ρήτρα περί καθορισμού του εφαρμοστέου δικαίου που περιλαμβάνεται σε ένα χρηματοπιστωτικό μέσο είναι έγκυρη και παράγει έννομα αποτελέσματα, ενώ μια ρήτρα παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας είναι έγκυρη μόνον εφόσον πληρούνται οι προβλεπόμενες από το άρθρο 17 του κανονισμού Βρυξέλλες Ι περιοριστικές προϋποθέσεις.» (σ. 89). Βλ., επίσης, *Wautelet, P.*, «Rome I et le consommateur de produits financiers», *European Journal of Consumer Law*, 2009, τεύχος 4, σ. 776 (στη σ. 796).

77. Η J. Petruchová υποστηρίζει ότι, μολονότι ο όρος «ιδιώτης πελάτης» κατά την έννοια της οδηγίας 2004/39 και ο όρος «καταναλωτής» κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, διακρίνονται μεταξύ τους, εντούτοις, θα πρέπει να τεκμαίρεται ότι ο ιδιώτης πελάτης είναι καταναλωτής. Η FIBO αναγνωρίζει μεν ότι η J. Petruchová αποτελεί ιδιώτη πελάτη, αλλά διατείνεται ότι εξ αυτού δεν συνάγεται ότι πρέπει να λογίζεται ως καταναλωτής.

78. Κατ' αρχάς, πρέπει να διευκρινίσω ότι ο χαρακτηρισμός ενός προσώπου ως επαγγελματία πελάτη ή ιδιώτη πελάτη, έχει όντως αντίκτυπο στην παρεχόμενη προστασία. Οι ιδιώτες πελάτες απολαμβάνουν πλήρους προστασίας όσον αφορά, ιδίως, τα πληροφοριακά στοιχεία που χορηγούνται από τις επενδυτικές εταιρίες, ενώ οι επαγγελματίες πελάτες θεωρείται ότι χρήζουν περιορισμένης μόνον προστασίας⁴⁶.

79. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39, ιδιώτης πελάτης είναι «κάθε πελάτης που δεν είναι επαγγελματίας πελάτης». Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 11, της εν λόγω οδηγίας, επαγγελματίας πελάτης είναι ο «πελάτης που πληροί τα κριτήρια που ορίζονται στο παράρτημα II» της ίδια οδηγίας.

80. Σύμφωνα με το τμήμα I του παραρτήματος II της οδηγίας 2004/39⁴⁷, οι ακόλουθοι πελάτες πρέπει να «θεωρούνται επαγγελματίες»: πρώτον, οντότητες που έχουν λάβει άδεια ή υπόκεινται σε ρυθμίσεις για να ασκούν δραστηριότητες στις χρηματοπιστωτικές αγορές, όπως τα πιστωτικά ιδρύματα, οι επιχειρήσεις επενδύσεων ή οι ασφαλιστικές εταιρίες, δεύτερον, μεγάλες επιχειρήσεις που πληρούν δύο από τα τρία κριτήρια, ήτοι έχουν σύνολο ισολογισμού μεγαλύτερο των 20 εκατομμυρίων ευρώ, καθαρό κύκλο εργασιών τουλάχιστον 40 εκατομμυρίων ευρώ και ίδια κεφάλαια μεγαλύτερα των 2 εκατομμυρίων ευρώ, τρίτον, δημόσιες οντότητες και οργανισμοί όπως οι εθνικές κυβερνήσεις ή η Παγκόσμια Τράπεζα, και, τέταρτον, άλλοι θεσμικοί επενδυτές των οποίων κύρια δραστηριότητα είναι η επένδυση σε χρηματοπιστωτικά μέσα. Πάντως, οντότητες οι οποίες υπάγονται σε μία εξ αυτών των τεσσάρων κατηγοριών μπορούν να ζητούν να αντιμετωπιστούν ως μη επαγγελματίες.

81. Κατά το τμήμα II του παραρτήματος II της οδηγίας 2004/39⁴⁸, πελάτες άλλοι πέραν αυτών που μνημονεύονται στο τμήμα I αυτής της οδηγίας «μπορούν να αντιμετωπίζονται ως επαγγελματίες μετά από αίτησή τους». Προκειμένου να αντιμετωπιστεί ως επαγγελματίας, ο πελάτης πρέπει να πληροί τουλάχιστον δύο εκ των ακόλουθων τριών κριτηρίων: πρώτον, πρέπει να έχει πραγματοποιήσει 10 συναλλαγές επαρκούς όγκου ανά τρίμηνο κατά τη διάρκεια των τελευταίων τεσσάρων τριμήνων, δεύτερον, το χαρτοφυλάκιο χρηματοπιστωτικών μέσων του πρέπει να υπερβαίνει τις 500 000 ευρώ, και, τρίτον, πρέπει να κατείχε επαγγελματική θέση στον χρηματοπιστωτικό τομέα επί ένα τουλάχιστον έτος.

82. Φρονώ ότι ο ιδιώτης πελάτης κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39 δεν είναι, κατ' ανάγκην, καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Ούτε μπορεί να τεκμαίρεται ότι οι ιδιώτες πελάτες είναι καταναλωτές. Στα επόμενα σημεία των παρουσιών προτάσεων θα παραθέσω τους λόγους που με υποχρεώνουν να καταλήξω σε αυτό το συμπέρασμα.

⁴⁶ Βλ., ιδίως, άρθρο 19, παράγραφος 10, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/39 και άρθρα 24, παράγραφος 4, στοιχείο β', και 25, παράγραφος 8, στοιχείο γ', της οδηγίας 2014/65. Βλ., επίσης, Bonneau, T., Paillet, P., Rouaud, A.-C., Tehrani, A., και Vabres, R., *Droit financier*, LGDJ, 2017, παράγραφοι 312 επ.

⁴⁷ Καθώς και του τμήματος I του παραρτήματος II της οδηγίας 2014/65.

⁴⁸ Καθώς και του τμήματος II του παραρτήματος II της οδηγίας 2014/65.

83. Πρώτον, το γεγονός ότι η οδηγία 2004/39, σε αντίθεση προς άλλη οδηγία του χρηματοπιστωτικού τομέα, συγκεκριμένα δε την οδηγία 2002/65/ΕΚ σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών⁴⁹, δεν χρησιμοποιεί τον όρο «καταναλωτής», υποδηλώνει ότι οι έννοιες του ιδιώτη πελάτη και του καταναλωτή είναι διακριτές.

84. Δεύτερον, το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39 δεν επιβάλλει να παρέχονται επενδυτικές ή παρεπόμενες υπηρεσίες στον ιδιώτη πελάτη για σκοπό ξένο προς την επαγγελματική του δραστηριότητα. Όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, αυτό σημαίνει ότι σε αυτόν μπορούν να παρέχονται τέτοιου είδους υπηρεσίες στο πλαίσιο της επαγγελματικής του δραστηριότητας, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι, σε αυτήν την περίπτωση, δεν μπορεί να λογίζεται ως καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια.

85. Τρίτον, οι καταναλωτές κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια είναι φυσικά πρόσωπα και όχι νομικά⁵⁰. Αντιθέτως, οι ιδιώτες πελάτες μπορούν να είναι νομικά πρόσωπα⁵¹. Πράγματι, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, σημείο 10, της οδηγίας 2004/39, ως «πελάτης» λογίζεται «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο στο οποίο μια επιχείρηση επενδύσεων παρέχει επενδυτικές ή παρεπόμενες υπηρεσίες»⁵². Συγκεκριμένα, οι ιδιώτες πελάτες ενδέχεται να είναι νομικές οντότητες οι οποίες δεν πληρούν τις δύο από τις τρεις προϋποθέσεις για την αντιμετώπισή τους ως επαγγελματίες δυνάμει του τμήματος ΙΙ του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας 2004/39. Οι ιδιώτες πελάτες μπορούν επίσης να είναι επαγγελματίες πελάτες (και, επομένως, νομικές οντότητες)⁵³, οι οποίοι έχουν ζητήσει να αντιμετωπιστούν ως μη επαγγελματίες σύμφωνα με το τμήμα Ι του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας 2004/39.

86. Τέταρτον, ο χαρακτηρισμός ενός προσώπου ως ιδιώτη πελάτη κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39 και ο χαρακτηρισμός ενός προσώπου ως καταναλωτή κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια αποβλέπουν σε διαφορετικούς σκοπούς. Ο χαρακτηρισμός ως ιδιώτη πελάτη εξασφαλίζει ότι το πρόσωπο απολαύει πλήρους προστασίας, ιδίως όσον αφορά τις πληροφορίες που υποχρεούνται να παρέχουν στους πελάτες τους οι επενδυτικές εταιρίες. Ο χαρακτηρισμός ως καταναλωτή συνεπάγεται την εφαρμογή των κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας που παρεκκλίνουν από το άρθρο 4, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Είναι αληθές ότι αμφότερες οι διατάξεις αποβλέπουν στην προστασία του ασθενέστερου μέρους, είτε πρόκειται για ιδιώτη πελάτη είτε για καταναλωτή. Ωστόσο, οφείλω να επισημάνω ότι σκοπός της οδηγίας 2004/39 είναι η προστασία όλων των επενδυτών, ιδιωτών και επαγγελματιών⁵⁴. Σύμφωνα, όμως, με την αιτιολογική σκέψη 86 της οδηγίας 2014/65, η οποία κατήργησε και αντικατέστησε την οδηγία 2004/39, «[ω]στόσο, [...] ενδείκνυται να αποσαφηνιστεί το γεγονός ότι η υποχρέωση των επιχειρήσεων να ενεργούν με έντιμο, δίκαιο και επαγγελματικό τρόπο, καθώς και η υποχρέωση να είναι δίκαιες, σαφείς και μη παραπλανητικές, ισχύουν για τη σχέση με όλους τους πελάτες»⁵⁵.

49 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και την τροποποίηση των οδηγιών 90/619/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 97/7/ΕΚ και 98/27/ΕΚ (ΕΕ 2002, L 271, σ. 16).

50 Μολονότι το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια δεν αναφέρει ρητώς ότι οι καταναλωτές είναι φυσικά πρόσωπα, εντούτοις, τούτο συνάγεται από την απαίτηση η διάταξη αυτή να παραπέμψει αποκλειστικά στον ιδιώτη τελικό καταναλωτή, ο οποίος δεν εμπλέκεται σε εμπορικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες [απόφαση της 14ης Μαρτίου 2013, Česká spořitelna (C-419/11, EU:C:2013:165, σκέψη 32)]. Βλ., συναφώς, Magnus και Mankowski (προαναφερθέντες στην υποσημείωση 8 των παρούσων προτάσεων), σ. 470 έως 471.

51 Βλ. Haentjens, M., και de Gioia-Carabellese, P., «*European Banking and Financial Law*», Routledge, 2015 (σ. 67).

52 Η υπογράμμιση δική μου.

53 Βλ., συναφώς, Gollier, J.-M., και Standaert, C., «La catégorisation des investisseurs sous MiFID II», σε De Meuleneere, I., Colaert, V., Kupers, W., και Pijcke, A.S. (επιμ.), *MIFID II & MIFIR: Capital Selecta - Scope, Investor Protection, Market Regulation and Enforcement, Intersentia and Anthemis*, 2018, σ. 59 (στη σ. 75).

54 Βλ. αιτιολογική σκέψη 31 της οδηγίας 2004/39, αιτιολογική σκέψη 3 της οδηγίας 2014/65 και αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 2014, Altmann κ.λπ. (C-140/13, EU:C:2014:2362, σκέψη 26), και της 14ης Ιουνίου 2017, Khorassani (C-678/15, EU:C:2017:451, σκέψη 41). Βλ., επίσης, Gollier και Standaert (προαναφερθέντες στην υποσημείωση 53 των παρούσων προτάσεων), σ. 93.

55 Η υπογράμμιση δική μου.

87. Ως εκ τούτου, ουδεμία επιρροή ασκεί το γεγονός ότι, όπως δήλωσε ο πληρεξούσιος δικηγόρος της FIBO κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση χωρίς να αμφισβητηθεί σχετικώς, η J. Petruchová γνωστοποίησε στη FIBO ότι διέθετε τρία χρόνια εμπειρίας στον τομέα και ότι ήταν ιδιώτης πελάτης.

88. Καταλήγω, επομένως, στο συμπέρασμα ότι προκειμένου να καθοριστεί αν πρόσωπο το οποίο πραγματοποιεί εμπορικές συναλλαγές στην αγορά FOREX μπορεί να θεωρείται καταναλωτής κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, είναι αδιάφορο αν το πρόσωπο αυτό χαρακτηρίζεται ως ιδιώτης πελάτης κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39.

IV. Πρόταση

89. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω παρατηρήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που του υποβλήθηκε από το Nejvyšší soud (Ανώτατο Δικαστήριο, Τσεχική Δημοκρατία) ως ακολούθως:

Το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι πρόσωπο το οποίο καταρτίζει σύμβαση επί διαφοράς πρέπει να χαρακτηρίζεται ως καταναλωτής εφόσον η σύμβαση αυτή συνάπτεται για σκοπό ξένο προς την επαγγελματική του δραστηριότητα. Συναφώς, ουδεμία επιρροή ασκεί το γεγονός ότι το εν λόγω πρόσωπο δίδει ενεργώς τις δικές του εντολές στη διεθνή αγορά συναλλάγματος, ότι οι συμβάσεις επί διαφοράς δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 6 του κανονισμού (ΕΚ) 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι), ή ότι το πρόσωπο αυτό είναι ιδιώτης πελάτης κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημείο 12, της οδηγίας 2004/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, για την τροποποίηση των οδηγιών 85/611/ΕΟΚ και 93/6/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου.